

Undervisningsministeriet, den 2. maj 2006

Fremtidssikring af de professionsbaserede videregående uddannelser

1. Indledning

For at skabe øget velstand og høj beskæftigelse skal flere tage en videregående uddannelse. De danske virksomheder har brug for kompetencer på højt niveau for at klare sig i den internationale konkurrence. Den offentlige sektor har brug for dygtigere medarbejdere for at være effektiv og levere ydelser af høj kvalitet.

Regeringen har derfor sat som mål, at mindst halvdelen af en ungdomsårgang i 2015 gennemfører en videregående uddannelse. Der skal således over de næste 10 år ske en stigning på godt 5 pct. point fra skønsmæssigt 44½ pct. i dag. Det svarer til, at cirka 3.400 flere unge ud af en ungdomsårgang skal gennemføre en videregående uddannelse i 2015.

Det forudsætter attraktive videregående uddannelser på alle niveauer og i hele landet, så de unge har brede valgmuligheder ud fra ønsker, interesse og faglige forudsætninger, og således at de forskellige behov på arbejdsmarkedet dækkes.

De korte videregående uddannelser og mellemlange professionsbacheloruddannelser har et klart erhvervsigt, og læringen sker i en vekselvirkning mellem teori og praktik. Det er attraktivt for unge, der lægger vægt på, at uddannelsen fører til beskæftigelse, og at læringen udspringer af teoriens møde med praksis. Mere end halvdelen af tilgangen af nye studerende finder således sted på regionale uddannelsesinstitutioner uden for de fire store universitetsbyer (Aalborg, Aarhus, København og Odense).

Faktaboks: Professionsbacheloruddannelser – lav ledighed, høj fuldførelse og stor tilgang

- I 2003 var ledigheden (ikke aktiverede) 2,5 pct. for professionsbachelorere. Den tilsvarende ledighed var 3,5 pct. for universitetsbachelorere, 4,2 pct. for kandidatuddannelser og 4,6 pct. for korte videregående uddannelser
- Fuldførelsesprocenten på professionsbacheloruddannelser var 76,3 pct. i 2003. Den tilsvarende fuldførelsesprocent var 66,3 pct. for universitetsbachelorere, 74,5 pct. for kandidatuddannelser og 67,1 pct. for korte videregående uddannelser.
- 18.690 studerende blev i 2003 optaget på en professionsbacheloruddannelse. Tilsvarende blev 15.749 studerende optaget på en universitetsbacheloruddannelse og 8.166 studerende på en kort videregående uddannelse.

Væksten i antallet af færdiguddannede forudsætter, at de korte videregående og professionsuddannelserne bliver mere attraktive i forhold til de unges ønsker om uddannelse og jobmuligheder. Det kræver institutioner, der kan bevare og videreudvikle uddannelsernes position som fremtidsrettede og attraktive uddannelser, der udbydes bredt i regionen.

2. Hvordan styrker vi kvaliteten af de videregående uddannelser

Regeringen har i sin globaliseringsstrategi fremlagt sit forslag om en ny institutionsstruktur som ramme om fremtidens studiemiljøer på de mellemlange videregående uddannelser.

Faktaboks – Regeringens forslag.

I regeringens globaliseringsstrategi foreslås følgende initiativer:

”Nye flerfaglige professionshøjskoler”

- ”De nuværende 22 Centre for Videregående Uddannelser med mellemlange videregående uddannelser skal samles til 6-8 flerfaglige regionalt baserede professionshøjskoler med fagligt stærke og moderne studiemiljøer. Alle mellemlange videregående uddannelser skal inddrages i de nye professionshøjskoler. Det gælder også de institutioner, som ikke i dag deltager i et Center for Videregående Uddannelser. Professionshøjskolerne skal styrke udbuddet af professionsbacheloruddannelser, især uddannelser rettet mod det tekniske og merkantile område.”
- ”Opgaverne for de nye professionshøjskoler skal styres gennem udviklingskontrakter.”
- ”Der skal etableres en énstrengt ledelsesstruktur på de nye institutioner. Bestyrelse og leder skal have det fulde ansvar og kompetence for alle uddannelserne og øvrige forhold på institutionerne.”
- ”Bestyrelsernes størrelse skal reduceres fra de nuværende 11 -15 medlemmer af bestyrelser for Centre for videregående Uddannelser til 6-10 stemmeberettigede medlemmer. Bestyrelserne skal sammensættes ud fra personlige kompetenceprofiler, der svarer til institutionernes behov.”
- ”Der iværksættes en proces i dialog med institutionerne, der fører til en hurtig afklaring af, hvordan de 6-8 flerfaglige regionalt baserede professionshøjskoler skal dannes”.

”Samarbejde med universiteter skal indgå i udviklingskontrakter

”De kommende professionshøjskoler skal forpligtes via deres udviklingskontrakter til at udarbejde strategiske planer for forskningstilknæytningen og formidlingen af forskningsresultaterne.”

”Nyt strategisk forskningsprogram”

Der skal etableres et nyt strategisk forskningsprogram under Det Strategiske Forskningsråd med henblik på at udvikle viden af relevans for uddannelse og formidlingsopgaver for de kommende professionshøjskoler. Indholdet af programmet skal fastlægges på baggrund af ønsker og behov fra de kommende professionshøjskoler. Programmet skal opstille krav til formidlingen af forskningen, herunder at universiteterne formidler forskningsresultater på en måde, så de bliver tilgængelige for uddannelsesinstitutionerne.”

” Institutionerne skal skabe mere systematisk viden”

”Institutionerne skal gennem udviklingsaktiviteter skabe en mere systematisk viden i forhold til uddannelsernes profession og praksis. Resultaterne skal formidles til relevante samarbejdspartner og aftagere. Der skal etableres nationale videncentre for henholdsvis engelsk, matematik, naturfagene og læsning.”

”Flere vidennetværk”

” Institutionerne skal gennem partnerskaber og vidennetværk med aftagere systematisk belyse og følge udviklingen i arbejdsmarkedets kompetencebehov .”

” Ny viden om fagdidaktik”

”Der skal etableres et strategisk forskningsprogram under Det Strategiske Forskningsråd om uddannelsesforskning. Programmet skal bl.a. igangsætte forskning i fagdidaktik, som med udgangspunkt i den nyeste pædagogiske forskning skaber viden om nye undervisningsformer. Programmet skal sikre, at ny forskningsbaseret viden og forskningsresultater hurtigt indarbejdes i undervisningen i hele uddannelsessektoren.”

”Styrket samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner og virksomheder”

”Der skal oprettes et samarbejdsprogram, som skal styrke samarbejdet mellem uddannelsesinstitutioner og virksomhederne. Det vil bidrage til, at udbuddet og indholdet af de videregående praksis- og professionsuddannelser løbende tilpasses virksomhedernes behov, og det vil styrke innovationen i virksomhederne.

Regeringen ønsker at sikre et relevant og fleksibelt uddannelsesudbud af høj kvalitet, der kan tiltrække flere unge til de professionsbaserede videregående uddannelser, bedre og mere sammenhængende efter- og videreuddannelsesindsats og styrket udvikling af professioner, erhvervsliv og regioner.

Nyudvikling af uddannelsestilbudet i forhold til fremtidens behov

Med etablering af flerfaglige professionshøjskoler skabes det institutionelle grundlag for:

- Øget kvalitet og mulighed for specialisering.
- Udvikling af nye professionsbacheloruddannelser målrettet nye behov. Der skal udvikles nye professions- og praksisrettede uddannelser især målrettet det private erhvervsliv. Det kan være inden for medier, fødevarer, finansielle markeder, oplevelsesøkonomi mv.
- Styrkelse af nyuddannede professionsbachelors kompetencer til at tænke, samarbejde og arbejde på tværs af de traditionelle faglige områder og på tværs af den offentlige og private sektor.

På en professionshøjskole er der bedre muligheder for at skabe faglige miljøer, hvor lærerne kan diskutere faglige problemstillinger og trække på hinandens erfaringer og viden. Det skaber mulighed for øget arbejdsdeling institutionerne imellem, således at den enkelte institution kan opbygge en faglig profil og fokusere udviklingsarbejdet og forskningstilknytningen.

For at styrke de tekniske og merkantile faglige miljøer på professionsbachelorniveau er det nødvendigt, at et mindre antal erhvervsskoler med et væsentligt udbud af korte videregående uddannelser inddrages i og videreudvikles i regi af de nye professionshøjskoler. Inddragelse af erhvervsskoler med videregående studiemiljøer er nødvendig for at have et tilstrækkeligt grundlag for at opbygge miljøer, der kan løfte udbud af tekniske og merkantile professionsbacheloruddannelser, og for at styrke de eksisterende tekniske og merkantile miljøer på de CVU'er, der indgår i de nye højskoler. Vitus Bering – CVU er et eksempel på, at samme institution udbyder både erhvervsuddannelser, HTX, HF, AMU og videregående uddannelser.

Styrket inddragelse og anvendelse af ny viden og forskningsresultater

Lærerne skal deltage systematisk i forsøgs- og udviklingsarbejde med offentlige og private virksomheder og samarbejde med forskningsinstitutioner. Der er større mulighed herfor i større institutioner, som kan fordele investeringer i viden på flere studenterårsværk. En samlet ledelse giver muligheder for at prioritere midlerne til udviklingsaktiviteter og opbygning af stærke faglige miljøer.

Større institutioner har også bedre muligheder for at kunne samle de fornødne investeringer i de faglige rammer for uddannelsen dvs. biblioteker, bygninger, avanceret udstyr, laboratoriefaciliteter, IT-systemer m.v., da de faste omkostninger bliver fordelt på flere studenterårsværk.

Sidst men ikke mindst kan stærke institutioner bedre fungere som attraktive og ligeværdige samarbejdspartnere i forhold til universiteter, forskningsinstitutioner, erhvervsliv m.fl. Etableringen af professionshøjskoler understøtter udviklingen af et mere tæt, ligeværdigt og forpligtende samarbejde mellem de mellemlange videregående uddannelsesinstitutioner og danske og udenlandske forskningsinstitutioner.

Oversigt: Fordele ved professionshøjskoler

- Større faglige miljøer og bedre rammer for udviklingsarbejde, forskningstilknøytning og udvikling af videntcentre.
- Et mere tæt, ligeværdigt og forpligtende samarbejde med danske og udenlandske forskningsinstitutioner.
- Grundlag for udvikling af nye professionsbacheloruddannelser målrettet nye behov herunder regionale behov.
- Fastholdelse og udvikling af attraktive studiemiljøer regionalt, der sikrer tilgang af studerende i hele landet.
- Stærkere regionale udviklingspartnere og portaler for uddannelse, efteruddannelse og viden.
- Bedre arbejdsdeling mellem institutionerne og klarere faglige profiler.
- Styrkelse af nyuddannede professionsbachelors tværgående kompetencer.

Udvikling af de regionale uddannelsesmiljøer

Professionshøjskolerne bør bidrage til den fremtidige sikring af videregående uddannelse i hele landet ved at etablere moderne og attraktive uddannelses tilbud og –miljøer. Det er nødvendigt for at fastholde og tiltrække studerende.

Etableringen af attraktive studiemiljøer kan ske ved, at flere uddannelser i samme by flytter sammen (dog ikke nødvendigvis fysisk) og etablerer moderne fælles faciliteter (undervisningslokaler, bibliotek, IT-studiecenter, kantine, kollegier m.v.).

At etablere særlige uddannelser f.eks. med specielle faglige kompetencer er også en måde at tiltrække studerende på. En professionshøjskole kan bedre understøtte udviklingen af attraktive uddannelses tilbud og har bedre forudsætninger for at skabe en satsning på nye områder. Der er brug for at samordne midlerne til udvikling af faglige miljøer og nye uddannelser. Der er brug for at styrke den regionale dækning og for at skabe samarbejder nationalt og internationalt, hvilket er nødvendigt for at udvikle særlige kompetencer.

Professionshøjskolerne bliver regionalt forankrede. Det betyder, at de skal have en forpligtelse til at sikre attraktive uddannelses tilbud af høj kvalitet i regionen eller inden for et område af regionen til gavn for uddannelsessøgende, således at der sikres regional uddannelsesdækning. Professionshøjskolerne vil også være en stærk portal for uddannelse, efteruddannelse og videntcenterfunktioner for offentlige og private virksomheder regionalt. De vil være en vigtig medspiller i forhold til de regionale vækstfora og formulering og implementering af regionale vækststrategier.

Etableringen af professionshøjskolerne sker gennem en juridisk og ledelsesmæssig samling af flere institutioner. Det indebærer ikke i sig selv, at der bliver færre uddannelsessteder eller en mindre spredning af videregående uddannelse, men institutionerne vil ikke i samme grad som tidligere være konstitueret af en bygning, men af et uddannelsesmiljø, som internt er organiseret med en række lokale afdelinger til hovedinstitutionen, og som sammen med andre uddannelsesinstitutioner indgår i én sammenhængende og fleksibel regional infrastruktur.

3. Udfordringer og problemer i den mellemlange videregående institutionsstruktur

I det følgende gennemgås de udfordringer og problemer i den nuværende institutionsstruktur på professionsbachelorområdet.

Manglende grundlag for nyudvikling af uddannelsesstilbudet i forhold til fremtidens behov

Institutionsstrukturen på professionsbachelorområdet giver svage forudsætninger for at nyudvikle uddannelsesstilbudet i forhold til de nuværende og fremtidige behov på arbejdsmarkedet. Disse er:

- Øget kvalitet og mulighed for specialisering
- Bredere kompetenceprofiler
- Opblødning af grænserne mellem offentligt og privat
- Samarbejde mellem faggrupper på arbejdsmarkedet
- Flere professionsbachelorer målrettet det private erhvervsliv.

Faktaboks – Institutionsstrukturen for de udviklings- og professionsbaserede videregående uddannelser

Centre for videregående uddannelser

22 CVU'er med mere end 90 afdelinger. 19 ubetingede og 3 betingede CVU'er. 3 University Colleges.

CVU'erne udbyder 20 forskellige professionsbacheloruddannelser. CVU'er med den bredeste profil udbyder 7 forskellige uddannelser. De smalleste CVU'er udbyder 2 forskellige uddannelser.

CVU'erne havde i 2004 et gennemsnit på 1689 studenterårsværk pr. institution på ordinær uddannelse.

Enkeltstående MVU-institutioner

19 enkeltstående MVU-institutioner bestående af 10 selvejende institutioner (6 seminarier, 2 sociale højskoler, Den Grafiske Højskole og Center for tegnsprog og tegnstøttet kommunikation), 8 amtskommunale institutioner (sygeplejeskoler inkl. radiografskolen i Kbh. amt) og 1 statsinstitution (Danmarks Journalisthøjskole).

De fleste enkeltstående MVU-institutioner udbyder én professionsbacheloruddannelse.

De enkeltstående MVU-institutioner havde i 2004 i gennemsnit 536 studenterårsværk pr. institution på ordinær uddannelse.

Erhvervsskoler med udbud af videregående uddannelse

42 erhvervsskoler udbyder i dag korte videregående uddannelse. Derudover har et antal erhvervsskoler udlagt undervisning. 61 % af institutionerne udbyder én eller to KVVU, mens 39 % udbyder mere end 3 forskellige KVVU.

Den gennemsnitlige aktivitet var i 2004 på ca. 220 studenterårsværk pr. institution på ordinær uddannelse.

4 erhvervsskoler udbyder bygningskonstruktøruddannelsen, der er en professionsbacheloruddannelse.

Øget kvalitet og mulighed for specialisering

Der stilles stadig højere krav til de færdiguddannede professionsbachelors viden og kompetencer. Uddannelserne skal være brede, så de studerende kvalificerer sig til en mangfoldighed af jobfunktioner samtidig med, at de har mulighed for at specialisere sig. I dag foregår undervisningen mange steder i smalle faglige miljøer med relativt få studerende, og den enkelte institution har svært ved at udvikle og tilbyde de studerende muligheder for at specialisere sig. Et eksempel er læreruddannelsen, hvor større institutioner er en forudsætning for at kunne tilbyde lærerstudenter muligheder for større faglig og fagdidaktisk fordybelse inden for alle fag. Også pædagogstudenter har brug for et solidt kendskab til specifikke fagområder, der grænser op til den profession, de skal virke i.

Bredere kompetenceprofiler

Mange uddannelser er i dag præget af en monofaglig selvforståelse. Der efterspørges i stigende grad nyuddannede med en bredere kompetenceprofil og kompetencer, der går på tværs af de traditionelle faglige områder. Den brede kompetenceprofil forudsætter også høj faglighed i de enkelte kompetencer. Diplomingeniøruddannelserne viser behovet for, at professionsbacheloruddannelser udbydes på institutioner med brede faglige miljøer. Analyser viser, at arbejdsmarkedet i dag efterspørger ingeniører, der udover at have stærke teknisk-faglige kvalifikationer også har erhvervsøkonomiske og kommunikative kvalifikationer og kan samarbejde på tværs og fungere som projektleder. Det forudsætter, at udviklingen af de eksisterende og nye ingeniøruddannelser sker på institutioner, der ikke kun er fagligt stærke på det tekniske område.

Opholdning af grænserne mellem offentligt og privat

Det offentlige og private arbejdsmarked er mindre opdelt end tidligere. De, der uddannes til en profession på det offentlige arbejdsmarked, skal i stigende grad have viden om og kompetencer til at begå sig på det private arbejdsmarked. Sygeplejersker skal begå sig på et arbejdsmarked med privathospitaler, private sundhedsydere m.v. Socialrådgivere skal samarbejde tættere med erhvervskontorer for at øge beskæftigelsen. Lærere skal kunne undervise i iværksætteri osv. Det er en svaghed ved institutionsstrukturen, at der hovedsageligt uddannes professionsbachelor til det offentlige arbejdsmarked. 73 pct. af dem, der har en mellemlang videregående uddannelse, er ansat i den offentlige sektor.

Samarbejde mellem faggrupper på arbejdsmarkedet

Opgaverne i både den offentlige og private sektor er karakteriseret ved stigende kompleksitet. Der kræves løsninger, hvor man tænker på tværs af eksisterende professioner og fagligheder. Konkret kommer det til udtryk i offentlige og private virksomheder, hvor eksempelvis projektorganisering anvendes, når opgaver skal løses på tværs af organisationen. Udvikling af de studerendes evner til at samarbejde på tværs af professioner forudsætter, at de uddannes i et fagligt miljø, hvor der uddannes til flere professioner. Det er et problem, at der fortsat er 22 enkeltstående MVU-institutioner, hvor der kun uddannes til én profession, og at størstedelen af CVU'erne uddanner til få professioner.

Flere professionsbachelor målrettet det private erhvervsliv.

Der forventes stigende efterspørgsel på det private arbejdsmarked efter professionsbacheloruddannelser med blandt andet erhvervsøkonomiske kompetencer. Det gælder for eksempel inden for områder som finansielle markeder, finansiering, økonomi, regnskab, markedsføring og økonomistyring. Der er i dag få og små faglige miljøer på CVU'erne inden for det erhvervsøkonomiske område. I sommeren 2005 blev der kun optaget 62 studerende på erhvervsøkonomiske professionsbacheloruddannelser på to CVU'er. Der er i dag således ikke en erhvervsøkonomisk pendant til diplomingeniøruddannelsen, der har en stor betydning på arbejdsmarkedet. 70 pct. af ingeniørerne i industrien har således en diplomingeniørbaggrund. Erfaringen er også, at det stort set alene er på diplomingeniørområdet, at der er udviklet nye professionsbacheloruddannelser rettet mod det private erhvervsliv.

Fraværet af merkantile professionsbacheloruddannelser indebærer blandt andet, at der er få udviklings- og professionsbaserede videreuddannelsesmuligheder for den gruppe af unge, der har taget en kort videregående uddannelse og har lysten og evnerne til at læse videre.

Styrket inddragelse og anvendelse af ny viden og forskningsresultater

Nye forskningsresultater skal hurtigere og bedre finde vej til skolernes hverdag og virksomhederne. Forskning og praksis skal bindes bedre sammen. Målet med professionsbachelor titlen og dannelsen af CVU'er har derfor også været, at der skal skabes bedre mulighed for inddragelse og anvendelse af ny viden i undervisningen. Begreberne forskningstilknytning, udviklingsbaseret og professionsbaseret blev introduceret til at karakterisere videnniveauet i professionsbacheloruddannelser og CVU'ernes rolle som regionale videninstitutioner. University College akkrediteringerne viser, at der er opnået resultater i forhold til styrkelse af lærernes faglige niveau, forskningstilknytning, undervisernes deltagelse i udviklingsarbejde og udvikling af CVU'ernes videntcenterfunktion m.v. CVU'erne er generelt blevet mere udviklingsorienterede institutioner.

Selvom der er skabt en faglig udvikling, er det ikke nok. Inden for det pædagogiske område konkluderede OECD i rapporten "National Review on Educational Research and Development" (2004) bl.a., at koblingen mellem forskning og praksis er svag, og at forskningstilknytningen ikke er tilstrækkelig systematisk. Meget tyder på, at dette gælder generelt for de mellemlange videregående uddannelsesinstitutioner, og at lærerne ikke i tilstrækkeligt omfang deltager i aktiviteter inden for forsøgs- og udviklingsarbejde i relation til erhvervslivet/professionen. Det betyder, at lærernes viden om den seneste teknologiske udvikling, arbejdsorganisering og kompetencekrav på arbejdsmarkedet ikke altid er ajourført, og at undervisningen ikke altid er baseret på den nyeste viden. Det betyder også, at der ikke er et systematisk samarbejde mellem professionerne, forskningsinstitutionerne og uddannelsesinstitutionerne, der kan bidrage til kvalitetsudvikling i den offentlige sektor, f.eks. folkeskolen, eller innovation i virksomheder, f.eks. i de små og mellemstore virksomheder.

En række faktorer har betydning for, at der sker en styrket inddragelse og anvendelse af ny viden og forskningsresultater i professionsbacheloruddannelserne og etableres et mere systematisk samarbejde mellem professioner, forskningsinstitutioner og uddannelsesinstitutioner. Institutionsstrukturen for de mellemlange videregående uddannelser er én faktor. Udfordringerne i den nuværende institutionsstruktur er:

- Størrelsen af de faglige miljøer
- Kravene til rammerne
- Vilkkårene for samarbejde og koordination

Størrelsen af de faglige miljøer

En række professionsbacheloruddannelser udbydes i små og smalle faglige miljøer. Et eksempel er lærer- og pædagoguddannelserne, der udbydes på 18 henholdsvis 32 uddannelsessteder, hvoraf langt de fleste indgår i et CVU. Det mindste lærerseminarium har et årligt optag på 107 studerende og udbyder og opretter linjefagsundervisning inden for så godt som alle af de 19 linjefag. Det indebærer, at de faglige miljøer ofte er små, fleksibiliteten ringe og mulighederne for at optimere holdstørrelser vanskelig. På de små seminarier lader det sig for eksempel gøre at udbyde og oprette linjefagsundervisning inden for så godt som alle fag ved i udstrakt grad at tilrettelægge linjefagsundervisningen på linjefagshold, som er fælles for flere årgange. For den enkelte studerende betyder det, at ønsker til linjefagsvalg kun kan efterkommes på et bestemt tidspunkt og i en bestemt rækkefølge undervejs i studiet, da nye hold f.eks. kun oprettes hvert 2. eller 3. år. På små og faglige miljøer er der ofte én eller få lærere inden for det

samme faglige område. Dette hindrer den specialisering, der er nødvendig med den øgede videnmængde.

Med regeringens ønsker om en reform af læreruddannelsen med mulighed for faglig specialisering, aldersspecialisering i dansk og matematik og færre og større linjefag bliver behovet for øget samarbejde og arbejdsdeling læreruddannelsesinstitutionerne imellem større, således at den enkelte institution kan opbygge en faglig profil inden for linjefagene, fokusere institutionens udviklingsarbejde og forsknings-tilknytning og skabe en profil, som kan tiltrække flere kvalificerede studerende og undervisere.

Kravene til de faglige rammer

For at understøtte undervisningen er uddannelsesinstitutionen nødt til at have de ordentlige faglige rammer. Der kan f.eks. være adgang til international såvel som national elektronisk information i form af videnskabelige tidsskrifter og databaser gennem indkøb af licenser, og et udbygget uddannelsesbibliotek. Der kan evt. investeres i opbygning af videntcentre og læringsrum (fysiske som virtuelle), og der skal udvikles e-læringsprodukter og systemer, der synliggør og giver adgang til resultaterne af institutionens udviklingsarbejde. Det er krav, som små og mindre institutioner vanskeligt kan opfylde. Udviklingsmidlerne bliver for små, og udviklingsindsatsen for spredt og ustruktureret. Kun større institutioner med en stor volumen af studerende kan samle og afsætte væsentlige midler til udvikling og skabe en sammenhængende og struktureret udviklingsindsats til gavn for hele institutionen.

Vilkårene for samarbejde og koordination

Det store antal institutioner med mellemlange videregående uddannelser indebærer i sig selv udfordringer. For et universitet kan det være svært at overskue at skulle indgå aftaler og have et tæt og løbende samarbejde med et stort antal institutioner om forskningstilknytning. For institutionerne kan det være svært at koordinere, hvem der skal opbygge spidskompetencer inden for afgrænsede områder. Det indebærer en risiko for, at midlerne anvendes til at opbygge et stort antal miljøer, hvor ingen bliver tilstrækkeligt stærke.

Færre store institutioner giver bedre mulighed for systematisk forskningstilknytning, samler kræfterne i solide faglige miljøer og skaber bedre mulighed for arbejdsdeling om udvikling af spidskompetencer.

Udvikling af de regionale uddannelsesmiljøer

En stigende andel af de studerende vælger at læse i de fire store universitetsbyer: Aalborg, Aarhus, København og Odense. Institutioner uden for de større byer har sværere ved at tiltrække studerende. Få studerende betyder færre ressourcer til at skabe kvalitet i uddannelsen og et attraktivt studiemiljø, der kan holde fast på de studerende. Det kan indebære en negativ spiral for små institutioner. For det offentlige og private arbejdsmarked uden for de store universitetsbyer kan det medføre mangel på arbejdskraft.

Hvis det fortsat skal være muligt at tage en videregående uddannelse i hele landet, og dermed for de unge for at bo og studere i deres hjemby, forudsætter det, at uddannelsesstilbudene og de omgivelser, hvor uddannelserne finder sted, udgør et attraktivt alternativ for de unge. En styrkelse af professionsbacheloruddannelserne har også en regionalpolitisk begrundelse. I 2003 fandt 87 pct. af tilgangen til de

lange videregående uddannelser sted i de fire store universitetsbyer. Det tilsvarende tal var 67 pct. for de mellemlange videregående uddannelser generelt, 49 pct. for de korte videregående uddannelser og 43 pct. for professionsbacheloruddannelserne.

En institutionsstruktur med mange små institutioner kan gøre det være svært at skabe attraktive uddannelsesstilbud og sikre professionsbacheloruddannelsernes gennemslagskraft i et videregående uddannelsessystem præget af stigende konkurrence fra andre uddannelsesstilbud særligt i universitetsbyerne.

4. Organiseringen af professionshøjskoler

Professionshøjskolerne organiseres, så de afspejler det omgivende samfunds interesser, understøtter faglig udvikling, og så der ikke skabes bureaukrati med for mange ledelsesniveauer og koordineringsopgaver.

Hvordan den enkelte professionshøjskole organiseres, må tage udgangspunkt i institutionens konkrete situation. Generelt må professionshøjskolerne imidlertid organiseres, så de ligesom universiteterne har en stærk ledelse med en optimal beslutningsevne. Det indebærer, at der etableres én énstregen ledelsesstruktur med entydig kompetence til bestyrelse og leder, dvs. at der ikke oprettes studiebestyrelser, som de kendes fra CVU'erne. En undersøgelse har vist, at der undertiden ikke eksisterer en tilstrækkelig klar ansvars- og rollefordeling samt fælles målopfattelser mellem CVU-bestyrelserne og studiebestyrelserne. Det er et problem, da en kompetent og handlekraftigt ledelse er afgørende for, at institutionen kan realisere de uddannelsespolitiske intentioner, herunder agere effektivt i et komplekst felt af interesser.

I en énstregen ledelsesstruktur har bestyrelsen det overordnede ansvar for professionshøjskolen og fastlægger rammerne for aktivitet og organisering. Bestyrelsen indgår en udviklingskontrakt med undervisningsministeren og har ansvaret for målsætning og strategi. Bestyrelsen består af 6-10 medlemmer og sammensættes således, at flertallet er udefrakommende. I den samlede bestyrelsesprofil skal indgå uddannelsesfaglig kompetence, erfaring med ledelse, organisation og økonomi samt viden om behovet for uddannelse, herunder personer med ansættelse i private og offentlige virksomheder. Hertil kommer repræsentation for de ansatte og eleverne.

Den daglige ledelse af en højskole for videregående uddannelse varetages af en rektor inden for de rammer, som bestyrelsen har fastsat. Rektor ansættes af bestyrelsen.

I fastlæggelsen af den enkelte professionshøjskoles organisering kunne der være mulighed for, at bestyrelsen nedsætter et repræsentantskab, der hører og kan udtale sig om væsentlige spørgsmål vedrørende højskolens virksomhed.

Til at rådgive bestyrelse og rektor om uddannelsernes indhold og kvalitet, herunder udarbejde udkast til studieordninger, nedsættes faglige udvalg. Udvalgene skal knytte kontakten til arbejdsmarkedet og have indsigt i sikring og udvikling af uddannelseskvaliteten.

Når professionshøjskolen rummer uddannelser inden for flere faglige områder, vil professionshøjskolen kunne organiseres i faglige hovedområder eller fakulteter, der kan sikre de enkelte fagligheder.